

ДЕФІС У ПРИСЛІВНИКАХ

*Рябченко Оксана Іванівна,
вчитель української мови та
літератури ЗОШ №1,
м. Славутич,
Київська область*

Тема: Дефіс у прислівниках

Мета: Повторити вивчене про прислівник; перевірити вміння застосовувати набуті знання на практиці;
ознайомити зі звичаями, пов'язаними зі святом Миколая;
вивчити та засвоїти правила правопису прислівників через чефіс;
розвивати аналітичне мислення;
виховувати моральні якості

Тип уроку: Урок засвоєння нових знань

Обладнання: Мультимедійна система, роздатковий матеріал (сніжинки, квіти).

*Тихо-тихо у віконце
Заглядає ясне сонце.
Ну а нам навчатись - край!
Хоч і гість наш –Миколай.*

Хід уроку

I. Організаційний момент

Учитель поділяє учнів на дві команди «Зима» і «Весна», бо є два свята Миколая – весняного та зимового.

II. Оголошення теми, мети та завдань уроку

Сьогодні ми повторимо вивчений матеріал з теми «Прислівник», ознайомимося з нормами вживання слів, що вказують на звертання до осіб чоловічої статі, вивчимо та засвоїмо правила правопису прислівників через дефіс.

Отож вирушаємо на екскурсію у свято, яке несе радість дітям. Це свято Миколая, Миколи Чудотворця. У народі кажуть, що він другий після Бога заступник. Хто ж такий святий Миколай ?

Повідомлення учнів.

З історії відомо, що до святих зараховували людей, які уславляли себе праведним та добродієним життям.

Святий Миколай жив майже 1700 років тому у Візантії. Батьки його, Феофан та Нонна, виховали сина порядною людиною та залишили йому в спадок велике багатство. Але все своє майно Микола роздав бідним. Став священником, прославився піклуванням про немічних та вбогих. І допомагав не лише тим, хто просив допомоги, але й тим, хто соромився просити. Найчастіше робив це таємно.

Відомо багато легенд про Миколу. А який же твір називається легендою?

Легенда – це розповідь у прозовій формі про незвичайні, фантастичні події та персонажів.

Тобто це витвір народної уяви, віри в лицаря – заступника від усіх негараздів. І ця віра допомагала і допомагає людям жити, вірити в краще майбутнє, власними силами наближати його.

Легенди свідчать, що святий Миколай творив чудеса: зцілював безнадійно хворих, утішав, припиняв братовбивчі війни, тому й називають його Чудотворцем.

Помер отець Миколай 19 грудня 342 року, проживши 62 роки.

22 травня відзначають перенесення мощів святого в Італію.

III. Актуалізація опорних знань

Перевіримо знання з теми «Прислівник».

1. Гра «Швидше...Швидше...»

За 1 хв. команда має відповісти на якомога більшу кількість запитань. Я їх ставлю, а ви відповідаєте швидко, без тривалого обдумування, адже час не чекає. Якщо не знаєте відповіді, кажете слово «далі», після чого звучить наступне питання. Переможцем буде та команда, котра дасть більшу кількість правильних відповідей.

Запитання команді «Весна»

1. Що таке прислівник?

2. Чим найчастіше виступає в реченні?
3. Скільки ступенів порівняння має прислівник?
4. Які прислівники мають ступені порівняння?
5. Яким способом утворений прислівник *затемно*?
6. Як правильно поставити наголос : *високо чи високо*?
7. Скільки *н* пишемо у прислівнику *радісно*?
8. Чому *не* пишемо окремо в такому випадку: *не старанно, а як-небудь* ?
9. Чому напишемо окремо *ні* у фразеологічному звороті *ні туди ні сюди* ?
10. Як сказати: *правильно пишеш чи вірно пишеш* ?
11. Чому напишемо *и* наприкінці слова *навкруги* ?
12. До якого розряду за значенням належить прислівник *уночі* ?

Запитання команді «Зима»

1. До якого розряду за значенням належить прислівник *далеко* ?
2. Яка синтаксична роль прислівника в реченні *Було холодно.* ?
3. Який ступінь порівняння має дві форми?
4. Яким способом утворений прислівник *забагато* ?
5. Як правильно поставити наголос *наголо* чи *наголо* ?
6. Чому *не* пишемо разом у слові *невимовне* ?
7. Чому напишемо *ні* разом у прислівнику *нітрохи* ?
8. Скільки *н* пишемо у прислівнику *зрання* ?
9. Як сказати: *терміново зателефонуй* чи *подзвони* ?
10. Чому напишемо *и* наприкінці слова *по-заячи* ?
11. Яким способом утворений прислівник *горілиць* ?
12. Чим відрізняється прислівник від інших самостійних частин мови?

Підбиття підсумків.

2.Робота біля дошки.

Завдання команді «Зима»

Випишіть з даних фразеологічних зворотів фразеологізми з прислівником. Складіть з одним речення.

Ні риба ні м'ясо, ні кує ні меле, ні так ні сяк, ні те ні се, ні туди ні сюди, ні живий ні мертвий, ні вперед ні назад.

Завдання команді «Весна»

Запишіть прислівники, розкривши дужки.

(Ні)багато (ні)мало, (ні)добре (ні)погано, (ні)коли (не)пізно, (ні)взад (ні)вперед.

Складіть два речення з виділеним прислівником, змінивши наголос, аби це слово мало різні лексичні значення.

IV. Культура мовлення

Святий Миколай любить дітей чемних, вихованих, культурних. Тож
(Читання вірша Д.Білоуса на слайді)

*Чи всі ми вмієм спілкуватись,
По-українськи привітатись?
Чи всі звертання наші гречні,
Теплом зігріті та сердечні?
А є ж у нас чудесні форми,
Питомі українські норми.
А в спілкуванні людям личить
Те, що народ від серця зичить.
Здорові будьте, як вода,
Багаті будьте, як земля,
Веселі будьте, як весна!
І ви, добродію, і пане,
Військовий - пане капітане
І ви, добродійко, і панно
(хіба звучить не бездоганно?).*

1. Запишіть слова, які вказують на звертання до осіб чоловічої статі (добродію, пане, пане капітане).

Добродій – той, хто дає кому-небудь допомогу, підтримку.

Пан – у Польщі, Литві, Україні й Білорусії – ввічлива форма звертання до осіб чоловічої статі.

2. Складіть діалог (4-6 реплік), використовуючи звертання, звернувшись до незнайомої особи чоловічої статі із запитанням, як кудись пройти.

V. Вивчення нового матеріалу

Гляньмо на епіграф уроку. Слова *тихо-тихо* пишуться через дефіс. Які ж прислівники пишуться через дефіс?

1. Самостійне опрацювання правила (с. 85 підручника В.Скуратівського, Г.Шелехової, Я. Остаф «Рідна мова. 7 клас»).

2. Пояснення (відтворення правила) учня.

3. Гра «Павутина слів». Групування слів за правилами.

По-українськи, по-вашому, віч-на-віч, сила-силенна, без кінця-краю, по-друге, десь-то, як-от, по-справжньому, зроду-віку, мало-помалу, де-таки, хтозна-куди, казна-де, будь-як, з давніх-давен, пліч-о-пліч, будь-що-будь, тишком-нишком.

Взаємоперевірка.

VI. Закріплення вивченого матеріалу

1. Робота з підручником (усно).

а) с. 88, впр. 242. Пояснити написання слів.

б) самостійна робота (в командах), впр. 238, 239.

2. Самодиктант.

За 1 хв. Запишіть якомога більше прислівників, котрі пишуться через дефіс. Зачитує той, у кого більше слів.

2. Творча робота.

Скласти сенкан зі словами Миколай, Чудотворець.

VII. Підсумок уроку

Отже, коли прислівники пишуться через дефіс?

Назвіть до кожного правила свій приклад прислівника, який пишеться через дефіс.

Підбиття підсумків змагання команд. Оцінювання.

VIII. Домашнє завдання

Напишіть твір на тему : «Який він, святий Миколай?» або «Розповідь Миколаю про мої добрі вчинки», використовуючи прислівники, які пишуться через дефіс.